nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála til þess að greiða allan sakarkostnað, þar með talin málsvarnarlaun til skipaðs verjanda síns, Jóns Magnússonar héraðsdómslögmanns, 30.000 krónur.

Dómsorð:

Ákærði, Hilmar Haraldsson, greiði 200.000 króna sekt til ríkissjóðs innan 4 vikna frá uppkvaðningu dómsins, en sæti ella varðhaldi í 40 daga.

Ákærði er sviptur ökuréttindum í 3 ár frá uppkvaðningu dómsins að telja.

Ákærði greiði allan sakarkostnað, þar með talin málsvarnarlaun til skipaðs verjanda síns, Jóns Magnússonar héraðsdómslögmanns, 30.000 krónur.

Föstudaginn 26. janúar 1979.

Nr. 125/1976. **Búnaðarsamband Eyjafjarðar**
(Sveinbjörn Jónsson hrl.)
gegn
bæjarsjóði Akureyrar
(Guðmundur Ingvi Sigurðsson hrl.).

Aðstöðugjald. Lögtak.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson og Magnús Þ. Torfason og Magnús Thoroddsen borgardómari.

Ásgeir Pétur Ásgeirsson, fulltrúi bæjarfógetans á Akureyri, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 15. júní 1976, að fengnu áfrýjunarleyfi 28. maí s. á. Krefst hann, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og synjað um framgang hins umbeðna lögtaks. Þá krefst hann málskostnaðar bæði í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri

ekki gjafsóknarmál, en hann fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti með bréfi dómsmálaráðuneytis 18. maí 1976.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Fallast má á, að áfrýjandi hafi haft með höndum atvinnurekstur, sbr. 36. gr. laga nr. 8/1972.

Með þessari athugasemd og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Eftir þessum málalokum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 100.000 krónur.

Allur gjafsóknarkostnaður máls þessa fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs talsmanns áfrýjanda, 100.000 krónur.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Búnaðarsamband Eyjafjarðar, greiði stefnda, bæjarsjóði Akureyrar, málskostnað fyrir Hæstarétti, 100.000 krónur.

Allur gjafsóknarkostnaður fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs talsmanns áfrýjanda, Sveinbjörns Jónssonar hæstaréttarlögmanns, 100.000 krónur.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógetaréttar Akureyrar 13. febrúar 1976.

Mál þetta var tekið til úrskurðar 29. f. m. að loknum munnlegum málflutningi þann dag, en hafði áður verið endurupptekið 4. desember sl.

Með bréfi, dagsettu 1. október 1975 krafðist lögmaður Akureyrarbæjar, Hreinn Pálsson héraðsdómslögmaður, fyrir hönd bæjarsjóðs Akureyrar, hér eftir nefndur gerðarbeiðandi, að lögtak yrði gert í eignum Búnaðarsambands Eyjafjarðar, hér eftir nefnt gerðarþoli, til tryggingar aðstöðugjaldi, álögðu árið 1974,

kr. 65.000, og árið 1975, kr. 89.400, auk áfallinna dráttarvaxta til 31. október 1975, kr. 20.960, ásamt framhaldandi dráttarvöxtum, 1.5% á mánuði, kostnaði við gerðina og eftirfarandi uppboð, ef til kæmi.

Af hálfu gerðarþola, Búnaðarsambands Eyjafjarðar, er þess krafist, að lögtaksgerðin nái ekki fram að ganga og gerðarbeiðandi verði dæmdur til greiðslu alls málskostnaðar.

Í máli þessu hafa verið lögð fram alls 13 þingmerkt skjöl.

Málavextir eru þeir, að skattstjóri Norðurlandsumdæmis eystra, Akureyri, hefur lagt aðstöðugjald á gerðarþola gjaldárin 1973 til 1975 að báðum meðtöldum sem hér segir:

árið 1973 kr. 45.000,
árið 1974 kr. 65.000 og
árið 1975 kr. 89.400.

Hefur aðstöðugjald þetta verið lagt á vinnuvélarekstur gerðarþola rekstrarárin 1972 til 1974 að báðum meðtöldum, og hefur gjaldstofninn verið ákveðinn samkvæmt mati skattstjóra í hvert sinn, þar sem gerðarþoli hefur engum uppgjörum skilað til skattstjóra.

Gjaldstofninn hefur þannig verið áætlaður af skattstjóra:

fyrir gjaldárið 1973 kr. 3.000.000,
fyrir gjaldárið 1974 kr. 5.000.000 og
fyrir gjaldárið 1975 kr. 6.875.000.

Gjaldstigar á vinnuvélastarfsemi voru samkvæmt ákvörðun bæjarstjórnar Akureyrar þessir:

gjaldárið 1973 1.5% og
gjaldárin 1974 og 1975 1.3% bæði árin.

Aðstöðugjald var fyrst lagt á vinnuvélastarfsemi gerðarþola gjaldárið 1973. Um ástæðuna fyrir því, að aðstöðugjald var þá fyrst lagt á þessa starfsemi gerðarþola, segir svo í bréfi skattstjóra Norðurlandsumdæmis eystra, Akureyri, dagsettu 17. desember sl., sbr. dskj. nr. 8:

„Af ókunnum mistökum mun álagning hafa fallið niður fyrir þann tíma, enda hefur búnaðarsambandið aldrei skilað til skattstofunnar neinu uppgjöri yfir þessa starfsemi."

Almennur lögtaksúrskurður fyrir gjöldum til bæjarsjóðs Akureyrar álögðum árið 1974 var uppkveðinn 6. september það ár og fyrir gjöldum til bæjarsjóðs álögðum árið 1975 4. september það ár.

Gerðarþoli hefur ekki greitt álagt aðstöðugjald öll þau ár, er

það hefur á hann verið lagt, og telur álagningu aðstöðugjaldsins ólögmæta.

Í máli þessu er hvorki deilt um upphæð aðstöðugjaldsins né upphæð gjaldstofna né gjaldstiga.

Verða nú raktar málsástæður og lagarök aðilja, eins og þau hafa verið reifuð í greinargerðum þeirra og við munnlegan málflutning.

Umboðsmaður gerðarþola heldur því fram, að starfsemi gerðarþola falli ekki undir atvinnurekstur í eiginlegum skilningi og falli því utan þess sviðs, sem 36. gr. laga nr. 8/1972 um tekjustofna sveitarfélaga fjalli um. Sé tilgangur gerðarþola almenn leiðbeiningar- og þjónustustarfsemi við bændur og búnaðarfélög á sambandssvæðinu, sem nær yfir Akureyri, Eyjafjarðarsýslu, Höfðahverfi, Siglufjörð og Svalbarðsströnd. Hér á Akureyri sé að vísu heimili og varnarþing gerðarþola, en öll starfsemi hans fari fram utan Akureyrar.

Sé ákvæði 36. gr. laga nr. 8/1972 um, að heimilt sé að innheimta aðstöðugjald hjá atvinnurekendum og öðrum þeim, sem sjálfstæða atvinnu hafa í sveitarfélaginu, árétting á ákvæði 3. gr. reglugerðar um aðstöðugjald nr. 81/1962, þar sem skilyrði fyrir gjaldskyldu sé, að um sjálfstæða atvinnu í sveitarfélaginu sé að ræða.

Væri um það að ræða, að gerðarþola bæri að greiða aðstöðugjald, bæri frekar að leggja það á í hinum einstöku hreppum, þar sem leiðbeiningar- og þjónustustarfsemin væri innt af hendi fyrir einstaklinga eða búnaðarfélög, en ekki hér á Akureyri. Umboðsmaður gerðarþola bendir á 40. gr. laga nr. 8/1972, þar sem gert er ráð fyrir því, að innheimta megi aðstöðugjald hjá gjaldanda í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á lögheimili, reki hann þar fiskkaup eða fiskverkun. Sé starfsemi gerðarþola skyld slíkri starfsemi utan heimilissveitar, en aðstöðugjaldsskylda utan heimilissveitar hafi það þá í för með sér í þeim tilvikum, að ekki verði lagt aðstöðugjald á gjaldanda að því leyti annars staðar.

Að þessu athuguðu telur umboðsmaður gerðarþola, að ólöglegt sé að leggja aðstöðugjald á starfsemi gerðarþola, þar sem meginstarfsemi hans fari fram utan Akureyrar.

Umboðsmaður gerðarþola bendir einnig á það, að samkvæmt 5. gr., 4. tl., reglugerðar nr. 81/1962 þá séu félög til eflingar listum, vísindum, skemmtifélög, líknarfélög, stjórnmálafélög og trúarbragðafélög undanþegin aðstöðugjaldsskyldu, enda reki slík félög ekki atvinnu, en starfsemi gerðarþola megi flokka undir

félög til eflingar vísindum og þá sérstaklega búvísindum og bútækni. Vitnar umboðsmaður gerðarþola í því sambandi til 2. gr. laga Búnaðarsambands Eyjafjarðar frá 30. janúar 1959, en í þeirri grein segir:

„Tilgangur sambandsins er að annast alla almenna búnaðarsambandsstarfsemi í umdæmi sínu, svo sem mælingar jarðabóta, leiðbeiningar viðvíkjandi jarðrækt og búvélum, eftirlitsstarfsemi í búfjárræktarfélögum o. s. frv.," og í 3. gr. laganna vilji sambandið ná þessum markmiðum með því:

„1. Að hafa í þjónustu sinni færa menn til að annast þau störf, sem um getur í 2. gr. og sem leiðbeint geta bændum um allt, sem að búnaði lýtur.

2. Að vinna að skipulagsbundinni félagsstarfsemi um ræktunarframkvæmdir og kynbætur á sambandssvæðinu.

3. Að láta safna og vinna úr skýrslum um búnaðarstarfsemi á sambandssvæðinu.

4. Að veita bændum faglega aðstoð við vandasöm störf landbúnaðarins.

5. Að stuðla að því, að haldnir séu fræðandi fyrirlestrar og námskeið um landbúnaðarmálefni og að bændur á sambandssvæðinu eigi sem auðveldastan aðgang að öllum upplýsingum og nýjungum, er landbúnaðinn varða."

Umboðsmaður gerðarbeiðanda byggir kröfu sína um, að lögtak verði gert fyrir álögðu aðstöðugjaldi hjá gerðarþola, á því, að gerðarþoli reki atvinnustarfsemi, sem stjórnað sé frá Akureyri, þó að unnið sé að verulegu leyti í ýmsum öðrum sveitarfélögum. Ákvæði 2. mgr. 36. gr. laga nr. 8/1972 um undanþágu frá aðstöðugjaldi eigi hér ekki við, þar sem tvímælalaust beri að telja, að gerðarþoli reki atvinnustarfsemi með skurðgröfurekstri sínum, en af þessari starfsemi spretti aftur framleiðsla bænda, sem selji síðan og hafi hagnað af. Bendir umboðsmaður gerðarbeiðanda á það, að heimili og varnarþing gerðarþola sé hér á Akureyri og hér hafi gerðarþoli sínar aðalbækistöðvar og héðan sé framkvæmdum á þessu ákveðna verksviði stjórnað svo og öðrum rekstri gerðarþola og láti bæjarfélagið gerðarþola í té sömu aðstöðu og þjónustu og öðrum þeim, er reki atvinnustarfsemi í bæjarfélaginu.

Á dskj. nr. 12, sem er rekstrarreikningur vegna skurðgröfu gerðarþola fyrir árið 1972, er seldur skurðgröftur á því ári kr. 4.588.127.80 og vaxtatekjur kr. 18.550.00, eða tekjur alls kr.

4.606.677.80. Til gjalda eru færðar m. a. afskriftir, kr. 794.420.00, og hagnaður færður á höfuðstól, kr. 696.106.20.

Ekki liggur fyrir í málinu efnahagsreikningur vegna skurðgröfurekstrar fyrir þetta ár.

Á dskj. nr. 10 er rekstrarreikningur yfir þennan sama rekstur árið 1973. Þá er seldur skurðgröftur, kr. 5.075.815, og vaxtatekjur það ár, kr. 65.163, eða tekjur alls kr. 5.140.978.

Til gjalda eru færð það ár m. a. afskriftir, kr. 1.215.393, og rekstrarhagnaður, kr. 594.905, og samkvæmt efnahagsreikningi fyrir það ár hrein eign færð á höfuðstól kr. 4.425.662.

Á dskj. nr. 11 er rekstrarreikningur yfir þessa sömu starfsemi fyrir árið 1974.

Það ár er seldur skurðgröftur, kr. 4.913.450, og vaxtatekjur, kr. 17.318, eða tekjur alls kr. 4.930.768, og til gjalda það ár er m. a. fært til Búnaðarsambands Eyjafjarðar vegna framkvæmdastjórnar kr. 150.000, fyrning kr. 700.000 og rekstrarafgangur kr. 417.669.

Samkvæmt efnahagsreikningi fyrir þetta sama ár nam hrein eign á höfuðstóli kr. 4.843.331.

Það er álit fógetans, að skurðgröfurekstur gerðarþola sé það umfangsmikill og arðbær, að eigi verði með almennum rökum hægt að telja, að hann falli ekki undir hugtakið atvinnurekstur í venjulegri merkingu þess orðs, þó að önnur starfsemi gerðarþola sé rekin sem þjónustustarfsemi við bændur og búnaðarfélög á starfssvæði búnaðarsambandsins og sú starfsemi sé undanþegin tekjuskatti, eignarskatti og aðstöðugjaldi samkv. 36. gr. laga nr. 8/1972 og 6. gr. laga nr. 68/1971 um tekjuskatt og eignarskatt.

Samkvæmt þessu fellur skurðgröfurekstur gerðarþola eigi undir undanþágu þá frá aðstöðugjaldi, sem greinir í 36. gr. laga nr. 8/1972 né 6. gr. laga nr. 68/1971 né heldur 4. tl. 5. gr. reglugerðar nr. 81/1962.

Kemur þá að því álitamáli, í hvaða sveitarfélagi aðstöðugjald eigi að greiða af þessum rekstri. Í 40. gr. laga nr. 8/1972 segir, að innheimta megi aðstöðugjald hjá gjaldanda í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á lögheimili eða hefur aðalatvinnurekstur sinn, ef:

a) hann rekur þar fiskkaup, fiskverkun eða hefur þar heimilisfasta atvinnustofnun, svo sem útibú, og verður þá ekki lagt á hann aðstöðugjald að því leyti annars staðar,
b) hann er búsettur erlendis og rekur atvinnu hér á landi.

Samkvæmt almennum lögskýringarreglum verður þetta ákvæði ekki skilið á annan hátt en þann, að aðalreglan sé sú, að aðstöðugjald sé lagt á í því sveitarfélagi, þar sem gjaldandi á lögheimili eða hefur aðalatvinnurekstur sinn. Undantekningarákvæði 40. gr. laga nr. 8/1972 verður því að skýra þröngt, og fellur skurðgröfustarfsemi gerðarþola utan þessa ákvæðis.

Ekki er upplýst í málinu, hvar aðalatvinnurekstur gerðarþola hefur farið fram, og verður því að miða gjaldskylduna við lögheimili gerðarþola, en það er samkvæmt 1. gr. laga Búnaðarsambands Eyjafjarðar hér á Akureyri.

Samkvæmt framangreindu þykir því verða að leyfa framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar á ábyrgð gerðarbeiðanda.

Rétt þykir eftir atvikum, að málskostnaður verði látinn niður falla.

Ásgeir Pétur Ásgeirsson kvað upp úrskurð þennan.

Úrskurðarorð:

Hin umbeðna lögtaksgerð á fram að ganga á ábyrgð gerðarbeiðanda.

Málskostnaður fellur niður.

Miðvikudaginn 31. janúar 1979.

Nr. 94/1978. **Ákæruvaldið**
(Þórður Björnsson ríkissaksóknari)
gegn
Óskari Guðmundssyni
(Páll S. Pálsson hrl.).

Bifreiðar. Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum. Ítrekun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson, Logi Einarsson og Þór Vilhjálmsson.

Í héraðsdómi er rakið efni lögregluskýrslu Jóns Björnssonar lögreglumanns, er stóð að handtöku ákærða ásamt